

ZŠ JOSEFA RESSLA PARDUBICE

Registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.4.00/21.2939

Název projektu: Investice do vzdělání - příslib do budoucnosti

Číslo přílohy: VY_12_INOVACE_ČjL 5/9 Mt

Autor	Mgr. Radek Machatý
Datum vytvoření/ověření vzdělávacího materiálu	13. 10. 2012/ 22. 2. 2013
Ročník	5. ročník
Vzdělávací oblast/vzdělávací obor	Český jazyk a literatura
Tematický okruh/téma	Poezie pro děti
Metodický list/anotace	Žák se seznámí s poezií vhodnou pro děti, porovnává rozdíly a znaky v pohádkách, vyhledává klasické pohádky, fixuje si správné návyky při výrazném čtení a recitaci básní, recituje některé básně, pracuje s textem a seznamuje se s autory básní – českými i světovými.

Hravá poezie pro děti

Prolhaná pohádka

Slobodan Lazic

Když mi ji babka vyprávěla,
pohádka byla ještě celá.

A byl v ní pán a měl pět selat,
pět jaloviček a pět telat,
pět psů, pět koček a pět myší,
jednu ženu a jednu chýši.

Tu k oné chýši přišel vůl,
a z pohádky hned bylo půl.

No, co vám budu povídat,
ten vůl měl totiž hrozný hlad.
A tak sněd naráz všech pět selat,
pět jaloviček a pět telat,
pět psů, pět koček i pět myší,
ženu i pána s jeho chýší.

A bylo krátce
po pohádce.

1. Napiš, jaké typické znaky má pohádka:

2. Napiš deset klasických pohádek. Vypravuj ostatním stručný děj jedné vybrané pohádky:

Zázraky a divy

Julian Tuwim

Napadl v červnu
sníh na ulici,
štěkali ptáci,
cvrlikali psíci.

Létaly krávy
na modré louce,
na nebi pělo
zelené slunce.

Hnízdečka v květech
motýli vili,
trvalo všecko
maličkou chvíli.

Viděl jsem divy
čarovné moci,
když jsem měl právě
přivřené oči.

Když jsem se rozhléd,
všecko se skrylo,
na světě zase
vše jak dřív bylo.

Všechno se pěkně
děje a točí . . .
Od těch chvil často
přivírám oči.

3. Přečti báseň s výrazem a správnou intonací. Nauč se jí recitovat.

Začarovaný telefon

Erich Kästner

Včera bylo u Pavlínky
sedm děvčat na čaji
a děvčata, jak je známo,
překřičet se nedají.

Když mamince z toho řvaní
přestalo být veselo,
řekla: „Jdu pryč, buďte hodné!“
A to ještě scházelo.

Sotva máma vyšla z domu,
vyhrknula Kamila:

„Znám novou hru s telefonem,
jistě by vás bavila.

Je ze všech her nejkrásnější,
protože je jinačí.“
Hned má ruku na sluchátku,
zvedne ho a vytáčí.

A pak nejvážnějším hlasem
začne ukrutánsky lhát:
„Prosím pana primátora. . .
haló . . . nezavěšovat!

Zde centrála . . .račte mluvit . . .
máte přece poruchu . . .
hlasitěji . . .hlasitěji . . .
zjišťujem to po sluchu.

Děkuji, už je to lepší . . .
ještě prosím chvíličku.
A teď račte něco zpívat . . .
jakoukoli písničku!“

Holky kolem telefonu
smíchy skoro slzely,
když primátor zahlaholil
„Šla Nanyňka do zelí . . .“

Křičely a tancovaly,
ťukaly se do hlavy.
Kamila pak zazvonila
na ministra dopravy.

„Zde poruchy, račte prosím
říci třikrát – bombardón –
hlasitěji . . . hlasitěji . . .

díky, má to dobrý tón!“

Zase mohly prasknout smíchy,
Klára řvala, jako by
měla umřít. A pak přišly
další známe osoby.

Pan ředitel Státní banky
kňoural polku z Vltavy,
tenorista od opery
„Vyhrňme si rukávy . . .“

Došlo taky na třídního,
to tu ještě nebylo!
„Haló, kdo tam? . . . Cože? . . .Zpívat!?
Počkej, počkej, Kamilo!“

Konec. Co však bude zítra,
vy všetečné papuly!
Hrát si, to je jistě pěkné,
třídní ale zítra řekne:
„Tak kdo půjde k tabuli?!“

4. Hledej v textu slabiky. Poskládej je a vyjde ti velmi známá a oblíbená kniha spisovatele Ericha Kästnera.

Erich Kästner je jedním z nejznámějších E německých spisovatelů. Narodil se v roce 1899 v Drážďanech. Psal pro děti i dospělé. Celý život se snažil bojovat proti síle mil a moci. Odsuzoval německou okupaci. Jeho dílo bylo několikrát zfilmováno. Hledaná kniha dokonce v roce 1964 v Hollywoodu. Za celoživotní přínos a dětské literatuře získal v roce 1960 Cenu Hanse Christiana Andersena, která je udělována významným spisovatelům dětských knih a literatury. Mezi nejznámější díla patří Luisa a Lotka, Emil a ti tři dvojčata, Tři muži ve sněhu nebo Létající třída. Vedle vo prózy psal i poezii, jejíž ukázka je nad tímto článkem. Zemřel v roce 1974 v vé Mnichově.

- **Jak se nazývá hledaná kniha?**

Ukolébavka

Friedrich Güll

Hajej, zavři očička,
spivkej jako ovčička,
spinkej, jako spinká hříbě,
jako pastýř na kolibě,
jako myška ve své díře.
Pastýř nespí jako kníže,
kníže není malé zvíře.
Kníže není myška,
kanec není liška,
liška není kanec,
bedna není ranec,
ranec není bedna.
Stovka není jedna,
jedna není stovka,
Bětka není Žofka,
Žofka není Bětka.
Strýček není tetka,
tetka není strýček,
sova není sýček,
sýček není sova.
Fňuky nejsou slova,
slova nejsou fňuky,
břízy nejsou budky,
buky nejsou břízy.
Píchy nejsou řízy,
řízy nejsou píchy,
kaše nejsou jíchy,
jíchy nejsou kaše.
Cizí není naše,
naše není cizí,
boule nejsou hlízy,
hlízy nejsou boule.
Šiška není kdoule,
kdoule není šiška,
tvaroh není kyška,
kyška není tvaroh.
Rovně není za roh,
za roh není rovně,
posté není prvně,

prvně není posté.
Křeslo není postel,
postel není křeslo,
pádlo není veslo,
veslo není pádlo.
Máslo není sádlo,
sádlo není máslo,
nesvítí, co zhaslo,
co nezhaslo, svítí.
Jídlo není pití, pití není jídlo,
ruka není křídlo,
křídlo není ruka.
Chlupy nejsou brka,
brka nejsou chlupy,
jámy nejsou kupy,
kupy nejsou jámy.
Páni nejsou dámy,
dámy nejsou páni,
čtení není psaní,
psaní není čtení.
Noční není denní,
denní není noční,
hruška není moučník,
moučník není hruška.
Kráva není muška,
muška není kráva,
pivo není káva,
káva není pivo.
Skála není zdivo,
zdivo není skála,
velká není malá,
malá není velká.
Vosa není včelka,
včelka není vosa,
jíní není rosa,
rosa není jíní.
Pilní nejsou líní,
líní nejsou pilní,
pila není pilník,

pilník není pila.
Bubák není víla,
víla není bubák,
vata není tabák,
tabák není vata.
Okna nejsou vrata,
vrata nejsou okna,
fošny nejsou prkna,
prkna nejsou fošny.
Brašny nejsou mošny,
mošny nejsou brašny,
pumpy nejsou kašny,
kašny nejsou pumpy.
Dobří nejsou lumpi,

lumpi nejsou dobří,
skřeti nejsou obři,
obři nejsou skřeti.
Druhý není třetí,
třetí není druhý,
husa není ťuhýk,
ťuhýk není husa.
Štulec není pusa,
pusa není štulec,
žába není pulec,
pulec není žába
a holčička – to není bába,
bába není holčička,
hajej, zavři očička.

5. Pokus se pokračovat kousek dál v ukolébavce. Zjisti princip, jak na sebe verše navazují, a připiš vlastní:

6. V textu je několik méně známých slov. Vypiš si je a zjisti jejich význam:

7. Zdůvodni psaní slova **lumpi**:

Použitá literatura:

Soubor veršů: Ostrov, kde rostou housle, Albatros, Praha 1987

Poezie pro děti – metodika a řešení:

1. Jaké znaky má pohádka?

Pohádka je fiktivní vymyšlený příběh většinou se šťastným koncem. V dřívějších dobách sloužily pro předávání kulturních hodnot, ale také strašení malých dětí. Původní pohádky bývaly velmi temné, tragické a plné hrůz a byly určeny dospělým posluchačům. Romantičtí spisovatelé při sběru pohádky „vyčistili“ od přílišného násilí.

4. Tajenka Erich Kästner – Emil a detektivové

7. lumpi – páni

Ostatní úkoly – individuální hodnocení